

LEXICON HIEROGLYPHICUM SACRO-PROFANUM OF WOORDBOEK

Van Gewyde en Ongewyde

VOOR-EN ZINNEBEELDËN;

Waar in Perfoonen, Daden, Tyden, Plaatsen, Dieren, Boomen, Planten, Kruiden, Viffchen, Vogelen, en wat verder in de Heilige Bladen, en by de Aaloutheit, tot Voor- of Zinnebeelden heeft gestrekt,

Benevens de oneigentlyke en van elders ontleende Spreekwyzen en Toespeelingen,

Uitvoeriglyk worden behandelt, het letterlyke naaukeuriglyk uitgehaalt, de voorbeelden vergeestelykt en tot hunne Tegenbeelden overgebracht, de ware beduideniffe der Zinnebeelden aangewezen, de oneigentlyke spreekwyzen verklaart, en ontelbare plaatsfen des Ouden en Nieuwen Testaments, uit de Outhet en Talen, naar den aart der Gelykeniffen, Voor- en Zinnebeelden, uitgelegt en opgeheldert,

DOOR

MARTINUS KONING,

Predikant te Nieuipoort in Holland,

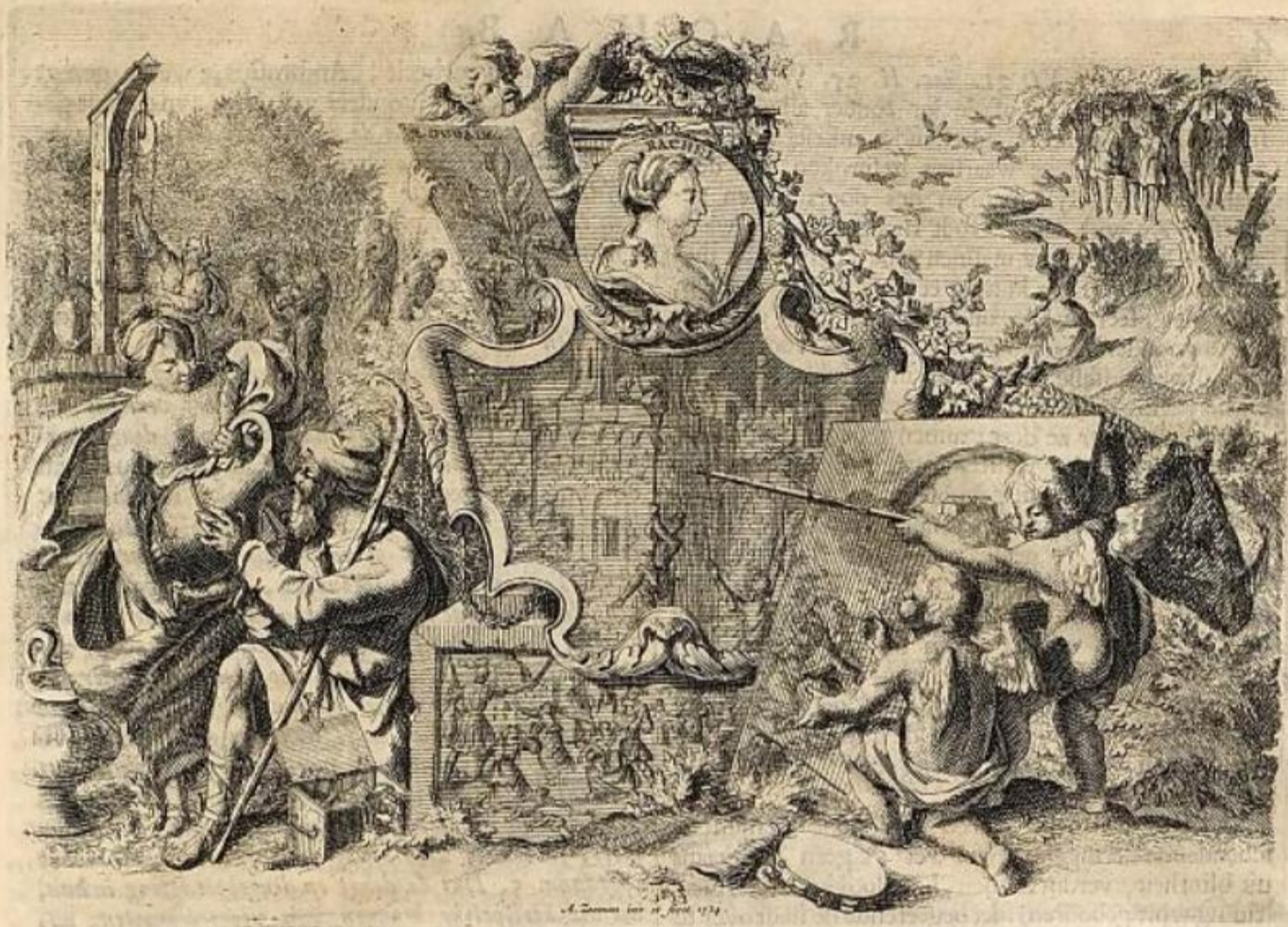
Met Kopere platen.

DERDE DEEL.

TE DORDRECHT, } **JOHANNES VAN BRAAM,** } Boekverkoopers.
EN } **By** EN }
TE AMSTERDAM, } **GERARD ONDER DE LINDEN,** } 1723.

Met Privilegie van de Ed: Gr: Mog: Heoren Staten van Holland en West-Vrieland.

R.

RACHAB, רַחַב / פ'אַב.

Wegens deze vrou wort gelezen *Jof. II. en III. en VI. Hebr. XI. 31. en Jac. II. 25.* Dewyl Paulus en Jacobus, ieder tot hun oogmerk, van haar hebben gesproken, zal het niet geheel ontydig zyn, dat we 'er ook iet van melden.

De behoudenis van deze vrou was vereenigt met de bezitnemingh van Kanaans erffenisse. Zy was zoo men gevoelt, van bevlakte zeden en leefwyze. De innemingh van de erffenisse der werrelt voor de deur wezende, stonden tollenaars, zondaars, en vuilbevlakte menschen den Farizeën en Schriftgeleerden voor te zullen gaan. *Matth. XXI. 3.*

Wanneer men gade slaat, dat Paulus *Hebr. XI. 31.* Rachab volgen doet op een puikital van voorbeeldige heiligen, en geloofvaderen, zoude men by den aanvang denken, hoe komt deze vrou by deze mannen te pas? wat gemeenschap heeft het licht met de duisternisse, de gerechtigheit met de ongerechtigheit? Dog men heeft reeds al voor my aangemerkt, dat Godt vrymagtig is in al zynen handel, het aangezicht des menschen niet aannemende: dat by den Heer een volstreckte magt, en hart veranderende genadekracht is. Abraham, Lot, David, en veel anderen waren in zich zelve niet beter en deutzamer dan deze vrou. Indien zy te voren oneerlyk en ongeloovig was, toen 'er Paulus van sprak en schreef, was ze de zelve vrou in leven en zeden niet, maar geloovig, Gode aangenaam, en het zelve met de werken betoonende.

Men maakt toespeelingh op den naam פ'אַב, רַחַב/ als komende van רַחַב *vermeerderen, uitbreiden, groot, magtig, talryk, en aanzienlyk maken.* Dit deedt deze vrou niet, als Heidin en lichtvaardigh: want toen maakte ze dat haar naam stonk, en ze schreef den zelve in het boek des doots:

maar de Heer heeft haar uit de duisternisse uitgetrokken, door zyn hart- en zedenveranderende kragt en genade, geloovig en levendig gemaakt: verheerlykt door een huwelyk met Salomon, groot gemaakt in haar nakomelingen, en haaren naam tot zegeninge gestelt onder de heiligen *Hebr. XI. 31. Jac. II. 25. Matth. I. 5.*

רַחַב / פ'אַב wort door hoer vertaalt, dat is, een die zich onkuifsch en oneerlyk gedraagt, 't zy binnen of buiten den H. Egt.

My is geenzins onbekent, dat zommigen heeft goet gedacht, deze vrou, of in het geheel, ofte ten deele te verschoonen, met te zeggen, zy was voor een tydt iemants byzit, dogh geen openbare hoer, en wanneer die aan haar was ontvallen, toent hielt ze herberg op. Zy was koophandel dryvende met vlas, hielt slapers, herbergh, enz. maar zy was geen hoer: want zoodanig eene ter vrou te nemen zou, Salomon tot oncer hebben gestrekt, en tot schande aan Messias, uit zoodanige ouders te zyn voortgesprooten; en 't zoude weinig aangenaamheit hebben, dat ze van Paulus by Abraham, Isaak, Jacob, Josef, Mozes, enz. gevoegt ware geworden.

En schoon op deze schynredenen in 't vervolg staat weerslag te zullen worden gemaakt, en zonder bewys en gront van zommigen gezegt wort, dat Salomon niet deze vrou, maar een andere Rachab heeft getrouwt, zoo vint men het 'er echter voor gehouden, dat רַחַב / פ'אַב gewoonlyk een lichte kooie betekent: dat deze zonde des vleeschs den Heidenen zeergemeen was: dat zy 'er voor bekennt stonde, en een hoer geweest was: en dat men wel meer van iemant spreekt, naar het voorledene, schoon niet volgens het tegenwoordige, gelyk Simon wert genaamt de Melaatsche, en Matheus, de Tollenaar. zoo was Rachab ook wel een hoer geweest, maar namaals niet langer gebleven.

De daat aan Rachab toegeschreven, was bestaande in de verbergingh der verspieters, die ze in vrede hadde ontfangen, en door eenen anderen weg uit-

Rachab door Godt verheerlykt.

Godts volstreckte magt.

Bedryf van Rachab.

iet geheims en verborgens in de Natuur. Pausanias in *Arcad.* zegt zeer wel: ἔδωκε δ' ἄρα ὁ θεὸς τοῖς μάλιστα ἀπερριμμένοις κρατεῖν τῶν ὑπὲρ τῶν τῆ δόξης. Dog Godt heeft veelydts in de geringste dingen gelegd, dat ze de dingen overwinnen, welke by de menschen in de grootste agtinge waren. Zie Alciat. en Claudius Minois in *Alciat.* pag. 187-327.

R H E E, רביה / רבי.

Zie op HART en HINDE.

R H I N O C E R, רמ / Reem,
ῥινόκερος, *Rhinoceros.*

VEEL gewagh vint men van dit dier by de Ichryvers: maar dat het alles waar zyn zou 't geen men 'er van verhaalt, geloof ik niet, dewyl de bescheiden wonderlyk verscheiden en strydigh zyn. De gedaante, beneffens de beschryvinge, vinden we by Plinius, Jonston, en anderen.

Het is een dier dat vry groot is, dog niet zoo groot als een Elefant, hebbende korte en gekleefde pooten, geschulpt, beneffens den rug en zyde met schelpen en schilden tegen allen aanstoot, wonderlyk voorzien en gewapent: dog hier loopen de beschryvingen tegen malkander, dat deze den Rhinocer twee, anderen hem een hoorn toeschryven. Zommigen een op den neus, een kleiner op 't voorhoofd. Anderen, op den rug; die op den neus (waar van hy Neushoorn genoemd wort) ter lengte van een voet, harder als been, louter als yzer, voor aan wat spitzer en scherper uitloopende; dien hy op de keien en rotzen slypt, wanneer hy in een strydt met den Olifant, zyn natuurlyken vyant, zal treden. Hy heeft hier in een stuk van vernuft, dat hy den Olifant tragt in 't weeke van zyn buik te treffen. Met zyn neushoorn vat hy een mensch, paart, enz. zoo vast aan, dat hy 'er mede speelt als met een bal.

Of רמ Reem, deze Rhinocer zy; of {hy twee hoorens, of slegts een op den neus heeft, als Julius Cesar, Pausanias, Oppianus, en anderen willen, en Bochart beredent heeft, laat ik in 't midden.

Voor het overige heb ik bevonden, dat men in de Zinnebeelden weinig weerslag op den Rhinocer, ofte Neushoorn gemaakt heeft. Iet komt my by Pierius Valerianus en Joach. Camerarius voor, namelijk, een zinnebeeld van dat iemand zynde getergt, niet zonder overwinning en weerwraake van zyn party wederkeert: NON ERGO REVERTAR INULTUS. [Ik zal niet ongewroken wederkeeren.]

*Vincere vel pulchra laus est occumbere morte,
Sed tremulo a pugna turpe redire gradu.*

[Tis schoon te steroven of verwinnen in den strydt:
Maar sehande zoo ge uit vrees daar uit gevloeden zyt.]

Een Spaansch zeggen is:

NON BUELVO SIN VINCER. *Non discedam sine victoria.* [Ik zal niet scheiden zonder verwinning.]

Rhinoceros nunquam victus ab hoste redit.

[Het dier Rhinoceros wort nimmer overwonnen.]

Dit is om uit te beelden hoe getergt te worden, den langmoedigen dol en woedende maakt, zoo dat daar na de grammocdigheit moeilyk ter bedaringh komt. VIM SUSCITAT IRA. [De gramschap wekt de kracht.]

*Non temere caecam vir fortis fertur ad iram,
Iusta sed indigne laesus in arma ruit.*

[Niet licht zal toren 't hart eens moedigen bestaan:
Maar zwaar beledigt vat by strak de wapens aan.]

Want de oude berichten ons dat dit monsterdier niet licht tot woedende gramschap wort verwekt, maar tot hollende driften gespoort zynde, niet rust voor zich volkomen aan zyn party gewroken te hebben; 't geen Martialis in zyn Bychrift op deze wyze wel eer heeft te verstaan gegeven:

*Sollicitant pavidi dum Rhinocerta magistri,
Seque diu magnæ colligit ira feræ,
Desperabantur promissi prælia martis,
Sed tamen is rediit cognitus ante furor:
Namque gravem gemino cornu sic extulit ursum,
Jactat ut impositas taurus in astra pilas.*

[Het dier Rhinoceros wort aangezet ten strydt
Door zyn regeerders: maar 't bedenkt zich langen tydt
De kyker wilde nu den strydt niet meer gelooven.
Maar op het leste quam de woede weder boven.
Hy woert den beer strak op met yffelyk gerucht.
Zoo werpt een felle stier de poppen naar de lucht.]

Ik vinde het zinnebeeld in de Zinnebeelden van Altorfot op een penning. Aan de eene zyde staat uitgebeeld een Rhinocer, slypende zyn krommen neushoorn aan een rotze, bereit te stryden tegen een Olifant, met dit opschrift, AMAT VICTORIA CURAM. [De overwinning baart zorg, ofte omzichtigheit.] Men moet 'er moete toe doen en alles op toelagen. En aan de andere zyde wort gelezen, INGENII FRUCTUS. [De voordeelen van 't verstant.] Zulx wort daar vervolgens op de studie, arbeidzaamheit en naarstigheid toegepast: want de wysheit en goede konsten en wetenschappen, hebben sterke en veelvuldige vyanden.

Venter, pluma, venus laudem fugienda sequenti.

[Die lof zoekt, sehww den buik, de pluimen, en de min.]

Welke razerny na veelerlei tergingen, Sambucus Emblem. pag. 271. door een razenden stier, en een geslagen slang heeft uitgebeeld, PATIENTIA LAESA FIT FUROR. [De te veel geveerde lydzaamheit verkeert in woede.]

*Anguis extensus, baculoque penam
Durius solvens trepidat, semelque
Ictus adverso subitam notabit
Funere mortem.*

*Sæpius si se videat petitum
Verbere, haud fert, colligit in sinusque;
Debitos se, mutuo comminatur
Atque venenum.*

*Leditur quando patiens, bonusque
Leniter fert, nec queritur dolendo:
Forte si transis moderationem;
Fit furor inde.*

[Een